

Rapport 2021:14

Avfall Sveriges Utvecklingssatsning
ISSN 1103-4092

ÖKA TAKTEN UPPFÖR TRAPPAN

Vägledning

AVFALL SVERIGE

Förord

Avfall Sverige arbetar med att stötta medlemmarna i arbetet för att nå visionen Det finns inget avfall. Sedan 2019 är också många kommuner anslutna till Avfall Sveriges 25/25-mål, det vill säga att till år 2025 ska mat- och restavfallet minska med 25 procent, jämfört med 2015.

Under 2020 tillkom också en rad nya krav inom avfallslagstiftningen, till exempel ska kommunerna informera hushållen om förebyggande av avfall och det är nu tillåtet att använda avfallstaxan för att finansiera detta arbete. Sedan tidigare är också avfallshierarkin en del av lagstiftningen. Överst i hierarkin står att avfall ska förebyggas.

För att lyckas med dessa utmaningar behöver såväl politiker som cheftjänstepersoner inom hela kommunen få en ökad kunskap om kraven som ställs och möjligheterna detta ger.

Konceptet Öka takten uppför trappan har tagits fram för att stötta kommunerna i detta arbete. Syftet med materialet är att öka takten i att minska avfallsmängderna samt få fler kommuner att ansluta sig till och arbeta med 25/25-målet.

Arbetet med att ta fram detta material har finansierats av Avfall Sveriges utvecklingssatsning. Konsult i projektet har varit Maria Larsson, Marla Miljödialog AB. Ett flertal personer från kommunerna har bidragit med värdefulla synpunkter. Materialet har granskats av ett antal pilotkommuner som bidragit med värdefulla synpunkter. Vi avser att komplettera det med nya goda exempel och kommande erfarenheter.

Malmö i juni 2021

Cecilia Holmblad
Ordförande Avfall Sveriges
Utvecklingssatsning

Tony Clark
Vd Avfall Sverige

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Stöd för att få komma in på mötet	4
2.1	Text till chefen	5
2.2	Lär känna din ordförande	5
2.3	Bonda med ekonomichefen	6
3	Förbered mötet	7
3.1	Vad är syftet med mötet?	8
3.2	Hur lång tid har du på dig?	8
3.3	Vilka personer ska du träffa?	8
4	Byggstenar för mötet	10
4.1	Presentation	11
4.2	Inspiration, goda exempel	11
4.3	Involvering	11
4.4	Sammanfattning, avslut	11
5	Förslag på upplägg för olika situationer	12
5.1	Nämndmöte, 5 min, väcka intresse	13
5.2	Kommunstyrelsens arbetsutskott, 10 min, beslut om mål för förebyggande	14
5.3	Nämndmöte, 15 min, beslut om satsning på att förebygga avfall	14
5.4	Ledningsgruppen för omsorgsförvaltningen, 20 min, beslut om satsning på ett pilotprojekt	15
5.5	Styrelsen för avfallsbolaget, 15 min, beslut om satsning på information till hushåll	15
6	Att jobba med information riktad mot hushåll och andra målgrupper	16
7	Avfall Sveriges 25/25-mål	18

8	Tänk på det här	20
8.1	Om ord.....	21
8.2	Variation.....	21
8.3	Bundsförvanter.....	21
9	Involveringsövningar.....	23
9.1	Gissa avfallet	24
9.2	Antingen eller	24
9.3	Mentimeter.....	25
9.4	Bikupa.....	25
9.5	Varför blir det matsvinn hemma hos dig?	25
10	Användbar statistik.....	27
10.1	Osynligt avfall.....	28
	Så här kan du använda statistik om osynligt avfall	28
10.2	Minskad klimatpåverkan genom att förebygga avfall	28
	Så här kan du använda statistik om klimatpåverkan	29
10.3	Minskade kostnader genom att förebygga avfall.....	30
	Så här kan du använda statistik om minskade kostnader och minskad användning av produkter	31
10.4	Fler tankeexempel.....	31
	Så här kan du använda statistiken	31
11	Länkar till filmer, hemsidor och annat material	32
11.1	Filmer	33
11.2	Tips och annat	34

1

Inledning

Konceptet Öka takten uppför trappan har tagits fram för att ge stöd åt dig som vill prata om resurssmart materialanvändning och förebyggande av avfall med chefsgrupper och politiska ledningsgrupper i kommunen. Vi tänker oss att du kan vara till exempel en avfallsstrateg, en miljöstrateg eller motsvarande, men materialet kan användas även av andra som vill få igång ett arbete kring att förebygga avfall. Materialet är tänkt att öka kunskapen om förebyggande av avfall hos målgruppen (politiker och chefer) och få dem att tycka att det är viktigt att kommunen arbetar med det.

Materialet som ingår i konceptet består av dels en presentation i Powerpoint med manus och dels en vägledning. Detta dokument är vägledningen.

Använd de delar av materialet som passar dig och din situation. Vi har försökt tillgodose de behov som vi har uppfattat, men det är förstås så att inte alla har behov av allt. Om du har lång erfarenhet av att jobba gentemot chefer och politiker, men inte just inom förebyggande av avfall, så är det nog mest intressant från kapitel 5 och framåt.

Powerpoint-presentationen består av olika avsnitt:

Bild 1-17 är tänkta att användas som inspiration och för att sätta resurssmart materialanvändning i ett sammanhang.

Bild 18-56 består av goda exempel från olika typer av kommunala verksamheter.

Bild 57-63 tar upp vad som är viktigt för att lyckas med att arbeta strategiskt för resurssmart materialanvändning, eller förebyggande av avfall.

Bild 64-66 är förslag på avslutande bilder.

Meningen är att du själv ska plocka de bilder som passar i det sammanhang du ska använda dem.

Det är fritt fram att ändra i bilderna och lägga till egna bilder. Bilderna är gjorda så att inga logotyper etcetera ska synas om du använder en kommunmall, utom på bilder som du lägger till själv (det ligger en vit ruta längst bak på varje bild). Vill du ha med kommunens logotyp på alla bilder så lägger du till den för hand på respektive bild.

Till bilderna hör ett förslag på manus, som finns både i powerpointen och som en separat fil. Bilderna är numrerade och du hittar motsvarande nummer i manuset. I manuset står det en asterisk (*) i de bilder som har någon sorts animering, för att visa när det är dags att trycka fram animationen. Det finns inlagt förslag på involveringsövningar till några av bilderna.

Vägledningen är den du läser nu. Den syftar till att dels visa på hur powerpointen kan användas och dels ge konkreta tips och förslag på hur du kan lägga upp ett möte med en chefs- eller politikergrupp.

Vägledningen innehåller följande delar:

- Stöd för att få komma in på mötet
- Förbered mötet
- Byggstenar för mötet
- Förslag på upplägg för olika situationer
- Att jobba med information riktad mot hushåll och andra målgrupper
- Tänk på det här
- Involveringsövningar
- Användbar statistik
- Länkar till filmer, hemsidor och annat material

I vägledningen använder vi främst begreppet förebyggande av avfall eftersom det används i lagtexterna. Men det kan vara svårt att förstå och uppfattas som abstrakt. Om du tror att målgruppen är obekant med förebyggande av avfall kan begreppet resurssmart materialanvändning underlätta förståelsen för din presentation. Vi skriver mer om detta i kapitlet Tänk på det här.

2

**Stöd för att få
komma in på mötet**

Att få del av politikernas och chefernas mötestid kan ibland vara en utmaning i sig. Det här kapitlet innehåller stöd för dig som har svårt att få förebyggandefrågan på dagordningen. Vi har delat in texten i tre underrubriker:

- Text till chefen
- Lär känna din ordförande
- Bonda med ekonomichefen

2.1 TEXT TILL CHEFEN

Din chef, eller chefen för den verksamhet som du vill komma till tals med, är oftast vägen in till både den politiska ledningen och till ledningsgruppen för verksamheten. Du kan behöva stötta chefen för att denne ska kunna driva på för att du ska få komma till ett möte och berätta om förebyggande av avfall. Det kan exempelvis vara i form av en kort text som chefen kan använda.

Vi har tagit fram tre exempel som inspiration för hur du skulle kunna formulera din text till chefen, beroende på sammanhang och vilken ton som är kutym i din kommun. Anpassa texterna till din situation, eller låt dig inspireras till en helt egen text.

Med en byråkratisk ton:

”Nu är kretsloppsplanen antagen av kommunfullmäktige. Den gäller för alla som bor och verkar i kommunen. Kretsloppsplanen fokuserar på avfallsförebyggande och samverkan, eftersom det bästa avfallet är det avfall som aldrig uppstår och att förebygga avfall är inte bara en fråga för avfallsavdelningen eller de tekniska förvaltningarna. Det är stadens mål som vi bara kan uppnå tillsammans.

Förebyggande handlar inte om vad vi gör med soporna som ligger i soppåsen, utan om vad vi köper och hur vi använder det vi har handlat in. Det handlar om resurser och effektivitet. Vi deltar gärna på nästa möte för att berätta mer om detta och hur vi kan bistå förvaltningarna i att förebygga avfall.”

Med en lite mer marknadsmässig ton:

”Vår kommun kan bli en ännu bättre förebild för andra. Kommunens miljöstrateg Sofia har ett fantastiskt bra koncept att erbjuda stadens verksamheter, där vi genom stöd, samverkan och kreativitet gemensamt kan minska avfallsmängderna med upp till 50 procent, spara pengar och skapa bättre livskvalitet för både nuvarande och framtida medborgare. Hon vill berätta om detta koncept för er i ledningsgruppen. När är hon välkommen?”

Med en personlig ton:

”Att förebygga avfall är inte en avfallsfråga. Att förebygga avfall är en inköpsfråga, en kvalitetsfråga och en social fråga. Att arbeta med att förebygga avfall utvecklar en verksamhet på flera sätt, både ekonomiskt och arbetsmiljömässigt. Det är inte alls svårt – om man har kunskap och verktyg blir det en del av verksamhetsutvecklingen på ett kul och engagerande sätt. Detta vill kommunens avfallscoach Josef berätta mer om, när är han välkommen?”

2.2 LÄR KÄNNA DIN ORDFÖRANDE

Ordföranden i styrelser och nämnder är viktig, hen avgör vad som kommer upp på dagordningen, vilka förslag till beslut som ska läggas fram och vilka tjänstepersoner som ska bjudas in för dragningar. Det kan därför vara värt att lära känna ordföranden för din nämnd eller styrelse. Hör dig för om vem hen är och vilka politiska områden hen är extra intresserad av. Går det att koppla avfallsförebyggande till det på något sätt?

Även vice ordförande i en nämnd kan vara intressant att lära känna mer. Ordföranden och vice ordföranden representerar oftast den styrande majoriteten och de har ett tätt samarbete för att lotsa majoritetens politiska ärenden genom hela beslutandeprocessen. Den andre vice ordföranden

i en nämnd representerar oppositionen och även det kan vara en intressant person att lära känna lite mer. Andre vice ordföranden kan ta upp frågan i nämnden och skapa ett politiskt ärende kring den. Kanske kan du inspirera oppositionen att driva frågan att majoriteten kastar bort skattebetalarnas pengar genom att inte prioritera det avfallsförebyggande arbetet.

2.3 BONDA MED EKONOMICHEFEN

Vem som levererar budskapet kan vara viktigt. Om det är en ledningsgrupp eller politikergrupp där miljö inte är så prioriterat kan det vara så att de inte lyssnar så noga om det är miljöstrategen som framför ett budskap, även om det handlar mycket om ekonomi och verksamhetsutveckling. Tyvärr tenderar fler att lyssna mer på en ekonomichef än på en avfallsstrateg.

Att förebygga avfall handlar ju om att spara resurser och att sluta slänga pengar i soptunnan. Om ekonomi, helt enkelt. Så varför inte gå vägen via kommunens ekonomikontor och ekonomichefen för att nå fram till de högsta politikerna eller cheferna? Kommunalrådets närmaste tjänstepersoner är oftast kommundirektören och ekonomichefen. Om du skulle lyckas med att få ekonomichefen intresserad av hur mycket det går att spara på att börja förebygga avfall så kommer hen nog ganska snart att ta upp det vid något möte med kommunalrådet eller kommunens ledningsgrupp. Kanske leder det till att du blir inbjuden att berätta mer och att frågan hamnar på agendan.

3

Förbered mötet

När du väl finns med på dagordningen för ett möte med politiker eller chefer är det dags att förbereda mötet och där hoppas vi att du har nytta av det material som vi har tagit fram. Vilka delar av materialet som är lämpligt att använda i just din situation, och hur du lägger upp mötet, beror på:

1. Syftet med mötet
2. Hur lång tid du har på dig på mötet
3. Vilka personer det är du ska träffa

3.1 VAD ÄR SYFTET MED MÖTET?

Tydliggör syftet med ditt möte med politikerna eller cheferna, skriv ner det och ha det i fokus när du planerar ditt upplägg. Några exempel på syften:

- Väcka intresse för att utreda förutsättningarna för organisationen att jobba med att förebygga avfall
- Få till ett beslut om mål kopplat till att förebygga avfall
- Få till ett beslut kring ett konkret förslag på en satsning för att förebygga avfall
- Få till ett beslut om en satsning på ett pilotprojekt för förebyggande av avfall
- Få till ett beslut om en satsning på information till hushåll om hur de kan förebygga sitt avfall, med finansiering genom avfallstaxan

När du har planerat ditt upplägg, gå tillbaka till syftet och fundera på om ditt upplägg kan göra så att syftet uppnås.

I kapitlet Förslag på upplägg för olika situationer har vi gjort ett exempel per syfte, med lite olika förutsättningar.

3.2 HUR LÅNG TID HAR DU PÅ DIG?

I vissa chefsgrupper, nämnder och styrelser är det svårt att få komma till och det kan vara kort om tid. Ta reda på ungefär hur mycket tid de har avsatt till din punkt. Fundera också på vad du gör om programmet ändras med kort varsel, så att du får mindre tid. Vad fokuserar du på då? Är det bättre att skjuta upp genomgången om det är för kort om tid?

Kör en provgenomgång av din presentation och se hur lång tid den tar. Glöm inte att lägga till tid för involveringsövningar, om du har tänkt använda dig av sådana. Lägg också till lite tid för frågor från dem som lyssnar. Se till att du har marginal så att du inte behöver tala forcerat för att hinna med allt.

3.3 VILKA PERSONER SKA DU TRÄFFA?

Vilka personer är det du ska träffa – är det politiker eller chefer? Hur nära verksamheten sitter de i organisationen? Vad kan de tänkas ha för förkunskaper och inställning till frågor om hållbar utveckling i allmänhet och förebyggande av avfall i synnerhet? Vilka är deras drivkrafter i allmänhet?

Personer i ledande ställning har i allmänhet framför allt fokus på kärnverksamheten. Det innebär att ju mer du kan koppla förebyggande av avfall till konkreta exempel på förbättringar av verksamheten desto bättre. Visa på att det handlar om verksamhetsutveckling, att det inte är ett projekt vid sidan av kärnverksamheten.

För politiker och chefer är oftast ekonomiska vinster mest intressanta, men även hållbarhet, miljö och klimat. Därför är det bra att visa exempel på ekonomiska besparingar som har gjorts i olika förebyggandeprojekt, men även lyfta fram hållbarhetsvinsterna – och inte minst, påtala de nya lagkraven kring förebyggande.

Försök undvika att deltagarna börjar diskutera förebyggande av avfall som en möjlighet att minska budgeten för olika verksamheter, utan snarare som ett sätt att skapa utrymme för verksamhetsförbättringar. Besparingar är inte någon positiv drivkraft för dem som jobbar i verksamheten, men däremot är det roligt att förbättra verksamheten.

Det kan finnas ett behov av att fylla på deltagarnas faktakunskaper om till exempel vad förebyggande av avfall innebär, varför vi bör jobba med det och vad lagstiftningen säger.

I många politiska sammanhang, till exempel i kommunstyrelsen och olika nämnder, har alla oftast en tydlig positionering utifrån politisk tillhörighet och det kan därigenom vara svårt att få dem att diskutera förutsättningslöst. Det ska vara, och är nog oftast, mindre partipolitik i kommunala bolagsstyrelser. Där får man inte bedriva partipolitik. Ännu friare att tänka och tycka vad de vill är politikerna i sina egna partigrupper.

4

**Byggstenar
för mötet**

När du planerar ditt möte med politikerna eller cheferna så kan olika moment eller byggstenar vara olika viktiga. Det finns några byggstenar som vi tror alltid är viktiga:

- Presentation
- Inspiration, goda exempel
- Involvering
- Sammanfattning, avslut

Utöver detta kan det behövas inslag av fakta, mål, redovisning av tidigare insatser etc.

4.1 PRESENTATION

Inledningsvis bör du presentera dig själv om de inte redan känner dig. Berätta också varför du är där, om inte ordföranden eller chefen redan har gjort det.

4.2 INSPIRATION, GODA EXEMPEL

Det material som vi har tagit fram i form av en powerpoint är framför allt till för att hjälpa dig att inspirera deltagarna på mötet och berätta om varför vi ska förebygga avfall. Du väljer själv vilka delar du vill ha med i din presentation och du kan lägga till egna bilder efter behov. Goda exempel bör man alltid ha med, det brukar göra det konkret och fånga intresset genom att det ger en bild av hur man kan arbeta och vilka resultat man kan uppnå.

Budskap som vi tror kan inspirera politiker och chefer till att vilja förebygga avfall är:

- Att förebygga avfall är viktigt för nuet och framtiden och vi är en del av lösningen
- Det är inte bara rätt att agera, det är även smart
- Resurssmart materialanvändning minskar miljöpåverkan och gör att man slutar slänga pengar i soptunnan. Det ger också gladare och nöjdare medarbetare och medborgare.

- Det är lätt att förebygga avfall
- Det handlar om små förbättringar av kärnverksamheten i vardagen
- Använd din makt att förändra

Detta har vi försökt att på olika sätt baka in i materialet. Du kanske hittar fler eller andra sätt att inspirera!

4.3 INVOLVERING

Det är betydligt större chans att de som är med på mötet dels blir engagerade och dels kommer ihåg efter mötet vad som sades, om de inte bara lyssnar passivt utan även får möjlighet att reflektera över och diskutera det som sägs. Det är till exempel större chans att de tar in och kanske till och med kommer ihåg hur mycket avfall det blir av en mobiltelefon, om du först låter dem gissa hur mycket det blir innan du talar om det. En sådan övning tar inte många sekunder och kan hinnas med i de flesta sammanhang. Involvera gärna deltagarna tidigt i din presentation.

Tips om hur du kan involvera hittar du i kapitlet Involveringsövningar.

4.4 SAMMANFATTNING, AVSLUT

Sammanfatta gärna med några korta ord vad som har blivit sagt innan du avslutar (om mötet är kort så behövs det oftast inte). Din avslutning kanske också innehåller ett förslag till beslut som deltagarna kan diskutera vidare. Försök få tid för frågor, om så bara en enda kort fråga. Du kan antingen ta frågorna på slutet efter din sammanfattning, eller så repeterar du det viktigaste från frågestunden i din sammanfattning.

Det är viktigt att du slutar i tid, så att de inte behöver avbryta dig för att du drar ut på tiden.

5

**Förslag på upplägg
för olika situationer**

Här presenteras några förslag på upplägg av ett möte utifrån olika förutsättningar. Bilderna i bildspelet har en fast numrering, så de nummer på bilder som står som förslag i texten nedan avser numret längst ner i högra hörnet på respektive bild.

Förslag på manus finns både i respektive bilds anteckningar och som ett fristående manus i ett separat dokument. Tänk på att hellre välja lite färre bilder än för många och om du har ont om tid korta gärna ner de föreslagna texterna, eller skriv egna.

I manuset står förslag på involveringsövningar för några bilder. I de olika förslag på upplägg som beskrivs nedan hänvisas till involveringsövningarna i manuset. Se även kapitlet Involveringsövningar.

5.1 NÄMNDMÖTE, 5 MIN, VÄCKA INTRESSE

Förutsättningar:

- Nämndmöte
- 5 min
- Väcka intresse för att utreda förutsättningar för att förebygga avfall
- Inget tidigare arbete är gjort tidigare inom verksamheten för att förebygga avfall

Genomförande:

Presentera dig själv och syftet med att du är där.

Kör introduktionen (bild 1-17), men hoppa bild 3, 4, 6, 7, 8, 11 och 15. Ändra manuset till bild 16: ”Att jobba för en resurssmartare materialanvändning är en form av verksamhetsutveckling. Katarina Zupancic, Enhetschef för förskolan Gropens Gård i Göteborg, har uttryckt det så här...”

Välj ut ett gott exempel med koppling till nämndens verksamhet. Du kan behöva korta ner texten något, lite beroende på vilken bild du väljer.

Presentera hur ni tjänstemän avser att arbeta vidare och när ni kommer att återkomma till politikerna i frågan.

Avsluta. Sammanfattning behövs inte.

På 5 minuter är det svårt att hinna med frågor och involvering, men kanske hinner du med något kort.

Förslag på involvering:

Se bild 13 i manuset.

5.2 KOMMUNSTYRELSENS ARBETSUTSKOTT, 10 MIN, BESLUT OM MÅL FÖR FÖREBYGGANDE

Förutsättningar:

- Kommunstyrelsens arbetsutskott
- 10 min
- Få till ett beslut om förslag till mål för att förebygga avfall, till exempel att ansluta till 25/25-målet
- Ny avfallsplan på gång
- Endast lite arbete kring förebyggande har genomförts tidigare

Genomförande:

Presentera dig själv och syftet med att du är där, koppla till arbetet med avfallsplanen.

Kör introduktionen (bild 1-17) men skippa bild 8 och 15, eventuellt även bild 11 om den inte är relevant. Ändra manuset till bild 16: ”Att jobba för en resurssmartare materialanvändning är en form av verksamhetsutveckling. Katarina Zupancic, Enhetschef för förskolan Gropens Gård i Göteborg, har uttryckt det så här...”

Visa goda exempel från olika typer av verksamheter.

Presentera förslag på mål.

Öppna för någon kort fråga. Avsluta.

Förlag på involvering:

Se bild 4 och 13 i manuset.

5.3 NÄMNDMÖTE, 15 MIN, BESLUT OM SATSNING PÅ ATT FÖREBYGGA AVFALL

Förutsättningar:

- Nämndmöte
- 15 min
- Få till ett beslut om en satsning på att förebygga avfall
- Ett pilotprojekt är genomfört inom verksamheten under ledning av enhetschef

Genomförande:

Presentera dig själv och syftet med att du är där.

Presentera resultat av pilotprojektet, eller be den enhetschef som har drivit pilotprojektet att berätta. Om möjligt, skala gärna upp resultaten – om alla enheter gjorde på samma sätt skulle xx kr kunna användas till att utveckla verksamheten, istället för att köpa in material i onödan. Xx mindre kilo avfall skulle skapas och vi skulle minska klimatpåverkan motsvarande xx ton koldioxid.

Kör introduktionen (bild 1-17) men skippa bild 9, 11 och 15.

Visa fler goda exempel kopplat till nämndens verksamhet.

Presentera förslag på satsning och förslag på beslut.

Öppna för frågor. Avsluta.

Förlag på involvering:

Efter presentationen av pilotprojektet, kör en Bikupa och be dem diskutera vilka tankar, frågor och idéer den väckte.

Se bild 4 och 14 i manuset.

5.4 LEDNINGSGRUPPEN FÖR OMSORGSFÖRVALTNINGEN, 20 MIN, BESLUT OM SATSNING PÅ ETT PILOTPROJEKT

Förutsättningar:

- Ledningsgruppsmöte
- 20 min
- Få till ett beslut om en satsning på ett pilotprojekt för förebyggande av avfall
- Inget tidigare arbete har gjorts på förvaltningen för att förebygga avfall

Genomförande:

Presentera dig själv och syftet med att du är där.

Kör introduktionen (bild 1-17) men skippa bild 9 och 11.

Visa goda exempel kopplat till nämndens verksamhet.

Kör avsnittet om att arbeta strategiskt för resurssmart materialanvändning (bild 57-63).

Presentera förslag på satsning och förslag på beslut.

Öppna för frågor. Avsluta.

Förlag på involvering:

Se bild 4, 13 och 14 i manuset.

5.5 STYRELSEN FÖR AVFALLSBOLAGET, 15 MIN, BESLUT OM SATSNING PÅ INFORMATION TILL HUSHÅLL

Förutsättningar:

- Styrelsemöte
- 15 min
- Få till ett beslut om en satsning på information till hushåll om hur de kan förebygga sitt avfall, med finansiering genom avfallstaxan
- Bolagets informatörer och miljöpedagoger är redan entusiastiska och en representant deltar på mötet
- Bolaget har inte tidigare gjort någon större satsning på information till hushåll om förebyggande av avfall

Genomförande:

Presentera dig själv och informatören eller miljöpedagogen och syftet med att ni är där.

Kör introduktionen (bild 1-17) men skippa bild 9 och 11.

Visa bild 55-56 om information till hushåll.

Presentera förslag på satsning och förslag på beslut.

Öppna för frågor. Avsluta.

Förlag på involvering:

Se bild 4 och 13 i manuset.

6

**Att jobba med
information riktad
mot hushåll och
andra målgrupper**

Det är lite annorlunda att få politiker och chefer intresserade av att vilja satsa på information kring förebyggande av avfall riktad mot hushållen, jämfört med att satsa på minskat avfall i den egna verksamheten. Å ena sidan finns det inte någon ekonomisk vinst att göra kopplad till kommunens egna verksamhetsbudgetar. Å andra sidan kan renhållningens kostnad minska om hushållens avfall minskar, vilket kan medföra lägre avfallstaxa. Oavsett detta så föreskriver Naturvårdsverket att kommunerna ska informera hushållen om att förebygga avfall (NFS 2020:6 §21). Detta nya lagkrav behöver kommuniceras till politikerna.

Kommunerna kan skaffa sig ett ekonomiskt utrymme via avfallstaxan. Att höja avfallstaxan kan dock i många fall vara känsligt. En del kommuner har tvingats höja taxan på grund av Corona (mer avfall men mindre intäkter). Det är också troligt att taxan även kommer att behöva höjas på grund av att kommunernas ansvar för insamling av returpapper (från 2022). Det kan alltså vara mycket känsligt hur ytterligare en höjning kommuniceras.

Några erfarenheter från kommuner som har genomfört satsningar gentemot allmänheten:

- Vissa politiker måste få veta vad som ska förmedlas eller vad man vill få folk att göra för annars fattar de inte beslut. Alltför generell information om vad som ska göras fungerar inte.
- Vissa politiker vill att tjänstepersonerna ska ”peta i folks vardagsrum”, andra vill det absolut inte. Vissa har inställningen ”peta gärna i folks vardagsrum om de har fått vara med och bestämma att det ska ske.”
- Koppla ihop förebyggande gentemot invånare och företag genom att prata näringslivsutveckling och smartare och mer hållbar konsumtion – att prata om minskad konsumtion fungerar inte.

Utöver generell information till allmänheten så kan kommunen också agera gentemot olika mer specifika målgrupper. Näringslivet och skolbarn är två stora grupper som kommunen har en aktiv kommunikation med på olika sätt, vilket skapar ytterligare möjligheter till att informera och inspirera till att förebygga avfall.

Näringslivet kan nås dels via näringslivskontoret och dels via miljötillsynen. Det är många kommuner som har ett aktivt arbete kring cirkulär ekonomi, som involverar näringslivskontoren mer eller mindre. I det arbetet kan förebyggande av avfall vävas in. Miljösamverkan Skåne har tagit fram ett material som stöd för den som vill arbeta med förebyggande av avfall genom miljötillsyn, se Avfallsförebyggande genom tillsyn och prövning 2018 - 2020 - Miljösamverkan Skåne (miljosamverkanskane.se)

Skolbarn kan nås dels via insatser för att minska matsvinn och dels invävt i pedagogiken. Det finns flera goda exempel på hur förskolor och skolor har involverat barnen i att minska matsvinn. Hemkunskap, samhällskunskap, naturkunskap och matematik är exempel på ämnen där förebyggande av avfall enkelt kan vävas in.

7

**Avfall Sveriges
25/25-mål**

Under 2019 lanserades Avfall Sveriges så kallade 25/25-mål. Målet innebär att det totala mat- och restavfallet ska minska med 25 % till 2025 jämfört med 2015. Alla kommuner är välkomna att ansluta sig men självklart är det frivilligt. Beslut om att ansluta sig har hittills tagits i olika delar av kommunen men ofta i samband med arbetet med en avfallsplan, alternativt som en komplettering till redan befintlig avfallsplan. Om det passar det övriga syftet med mötet du planerar kan det vara en idé att introducera 25/25-målet och kanske även föreslå ett beslut om att kommunen ska ansluta sig.

8

Tänk på det här

8.1 OM ORD

Fundera på vilka ord du vill använda. Begreppet ”förebygga avfall” är inte helt lätt – vad betyder det? För det första gör ordet avfall att de flesta direkt tänker på avfallshantering, och då krävs en liten insats för att få dem med på tåget. Ordet förebygga är inget man använder till vardags och det kan kännas lite abstrakt.

Du kanske kan använda något annat begrepp än att förebygga avfall för att beskriva vad arbetet går ut på. Några exempel: Minska matsvinn, Effektivisera materialanvändningen, Materialoptimering, Förbättra hälsan hos de äldre, Minska arbetsbelastningen och miljöpåverkan, Minska onödigt avfall. Vilka ord passar att använda i er verksamhet? I vår powerpoint använder vi begreppet Resurssmart materialanvändning.

Vilka ord och begrepp kan få din aktuella målgrupp att lyssna lite extra? ”Besparing” och liknande begrepp kan vara bra att använda vid en dragning inför en kommunal chefsgrupp eller på ett nämndsmöte, men inte vid ett möte med personal som jobbar i någon verksamhet. De sparar gärna pengar men då vill de använda de sparade pengarna till att förbättra verksamheten. Orden samverkan och innovation är ofta gångbara, men det finns också kommunledningar som inte tycker att det är kommunens sak att syssla med innovation och en del tycker inte att dessa ord är tillräckligt konkreta.

Personer med koppling till avfallsbranschen tenderar att ha lättare för att glida över till att prata om källsortering, återvinning, skräpplockning etc. Det är praktiska frågor om avfallshantering som de är vana vid att diskutera, även om de oftast också har viss kunskap om förebyggande av avfall. Var observant på om diskussionen glider över till avfallshantering, det händer ofta även med personer utanför avfallsbranschen, och för tillbaka diskussionen till förebyggande av avfall, eller resurssmart materialanvändning.

8.2 VARIATION

Om det är en längre dragning behöver programmet varieras både till form och tempo, för att undvika svackor i engagemanget. Föreläsning kan varvas med diskussion. Involvera deltagarna genom några av de involveringsövningar som beskrivs under Involveringsövningar, eller hitta på egna.

8.3 BUNDSFÖRVANTER

Finns det andra personer som skulle kunna hjälpa till att få politikerna eller cheferna intresserade av att förebygga avfall? Vi har under kapitlet Stöd för att få komma in på mötet tipsat om att ekonomichefen skulle kunna vara en bra bundsförvant eftersom hen ofta redan har beslutsfattarnas öron. Här följer fler tips.

Har ni genomfört något pilotprojekt kring att förebygga avfall? Låt i så fall någon från den verksamheten berätta, om möjlighet finns – inget är mer inspirerande än att höra om goda exempel från dem som har genomfört det. Kanske grannkommunen har kommit längre, så att du kan låna personer därifrån som kan berätta.

Eldsjälar finns det överallt, ta vara på dem! Det kan till exempel vara en undersköterska på ett vårdboende, en enhetschef som vill förbättra verksamheten eller en kock på en förskola. Om ditt syfte med mötet med politikerna eller cheferna är att få till ett beslut om en konkret satsning på att förebygga avfall, så är det guld värt om du kan hitta någon eller några eldsjälar från verksamheten som kan berätta varför de vill att satsningen ska genomföras.

Kommunikatörer och pedagoger kopplat till kommunens avfallsenhet är vana vid kommunikation gentemot kommuninvånare. Diskutera med dem på vilket sätt förebyggande av avfall skulle kunna vävas in i deras arbete – glöm inte att fråga om de redan informerar om förebyggande på något sätt, många gör det redan. De har troligen också bra idéer om hur informationen skulle kunna utvecklas.

Ofta finns det satsningar, uppföljning och kommunikation kopplat till kommunens miljö- och hållbarhetsarbete, i de kommuner som jobbar aktivt med detta. Om du själv inte annars är involverad i det, ta kontakt med dem som ansvarar för detta och se hur ni kan samverka. Fler och fler kommuner arbetar med FN:s hållbarhetsmål (Agenda 2030). Det passar utmärkt att koppla arbetet med resurssmart materialanvändning till det, eftersom ett flertal mål förutsätter minskad användning av resurser i form av material och energi. Särskilt tydlig är kopplingen till mål 12, Hållbar konsumtion och produktion.

9

Involveringsövningar

Vi presenterar här några övningar som du kan använda för att involvera åhörarna. De har olika grad av involvering och kräver olika mycket tid. Övningarna beskrivs med hur man genomför dem och med konkreta exempel på fakta och frågeställningar. Välj involveringsövning utifrån tid, syfte och vad du själv känner dig bekväm med.

9.1 GISSA AVFALLET

Gissningsövningar kan användas när som helst, istället för att bara redovisa fakta. Gissa avfallet passar bra när du pratar om varför vi ska förebygga avfall, som exempel på att den största miljöpåverkan oftast blir vid tillverkningen av en pryl, snarare än vid användning eller när den blivit ett avfall.

Tidsåtgång: En minut

Gör så här: Håll gärna upp, eller visa på bild, den pryl som du pratar om. Fråga ”Kan ni gissa hur många kilo avfall det blir från en xxx, om man räknar in råvaruutvinning och tillverkning?”

Om det är en grupp som är svår att få respons ifrån kan du testa att ha några svarsalternativ, eller fråga om det är mer-eller-mindre-än xx kg.

Mobiltelefoner och laptops är bra exempel, det finns alltid i rummet. Från en mobiltelefon blir det 86 kg avfall, om man inkluderar produktionen, främst gruvavfall. Från produktionen av en laptop blir det 1,2 ton avfall.

Har du tid finns det även flera korta filmer som Avfall Sverige tagit fram som visar avfallsmängderna från olika produkter. I filmerna kallas avfallet för ”det osynliga avfallet”. Länk till filmerna finns i kapitlet Länkar till filmer, hemsidor och annat material.

9.2 ANTINGEN ELLER

Man kan använda lappar i två olika färger för att få deltagarna att tycka till om något eller gissa på rätt svar på olika påståenden. Det kan passa bra i olika sammanhang. Man bör dock se till att det inte uppfattas som att de har tagit ställning i någon sakfråga, särskilt inte om det är en grupp politiker. Formella omröstningar är det ordförandens sak att leda.

Varianter på detta kan vara handuppräckning, eller att de som tycker si står upp och de som tycker så sitter ner. Om ni gör en stå-och-sitt-övning, be då först alla ställa sig upp och sen att de som har sitt-åsikten får sätta sig, så får alla en bensträckare plus att man sticker ut mindre om man sätter sig ner när alla står, vilket en del tycker är skönt.

Förslag på påståenden och frågor:

- Mina närmsta medarbetare skulle motiveras mest av ekonomisk besparing/minskad klimatpåverkan för att förebygga avfall
- Jag vet att jag har mat i mitt kylskåp som håller på att bli för gammalt (ja/nej)
- Den största miljöpåverkan från en mobiltelefon kommer från tillverkningen/användningen av den
- I mitt garage eller förråd har jag minst en pryl som jag ännu inte har använt (ja/nej)

9.3 MENTIMETER

När du vill att deltagarna ska få tycka och ta ställning till frågeställningar anonymt så kan en mentimeter-övning vara bra. Det kan också vara ett sätt att ta pulsen på gruppen, som inledning till en diskussion eller avslutande reflektion. Mentimeter passar särskilt bra i större grupper, eller om mötet hålls digitalt.

Tidsåtgång: Beror på hur mycket tid du vill ge dem att tänka och om det behövs någon reflektion efteråt, men minst två minuter. Om det är personer som är ovana vid att gå in på internet via telefonen så tar det längre tid.

Du skapar en mentimeter-övning på hemsidan www.mentimeter.com. Följ instruktionerna där. Skaffa dig en inloggning (gratis) så kan du förbereda i lugn och ro och öppna övningen när det är dags. Öva gärna innan på att presentera övningen på helskärm, det blir snyggast. Man kan välja om deltagarnas svar ska synas direkt när de har skickat in dem, eller om de ska synas först när du bedömer att alla har svarat.

När du genomför övningen så ber du deltagarna att gå in på www.menti.com och ange den kod som står överst på den menti-sida som du visar på skärmen.

Exempel:

Multiple Choice: Vilket av följande avfallsslag tycker du är viktigast att kommunen försöker förebygga? (exempel på svarsalternativ: matsvinn, IT-avfall, engångsartiklar, byggavfall)

Word Cloud: Skriv tre ord som du associerar till att förebygga avfall.

Scales: Hur viktigt tycker du att det är att förebygga avfallet inom omsorgen/ skolan/ it-avdelningen/ fastighetsförvaltningen? (gör en skala per förvaltning)

Open Ended: Vad har du för handlingsutrymme för att få igång ett arbete kring att förebygga avfall?

9.4 BIKUPA

En bikupa innebär att sitta två och två och diskutera en fråga. Övningen syftar till att få igång diskussioner och skapa reflektion. Det är ofta lättare att börja diskutera två och två innan man öppnar upp för diskussion i storgrupp. Övningen passar särskilt bra i grupper större än åtta, eller om personerna inte känner varandra så väl. Efter bikupan kan du be dem som vill att berätta vad de har pratat om.

Tidsåtgång: Själva bikupan bör vara ganska kort, 1-4 min. Sätt helst av tid även för att fånga upp vad som har sagts i bikuporna.

9.5 VARFÖR BLIR DET MATSVINN HEMMA HOS DIG?

Om du vill ge deltagarna en aha-upplevelse av hur mycket som kan påverka hur mycket avfall det blir och också hur lätt det är att förebygga avfallet, kan du testa övningen Varför blir det matsvinn hemma hos dig? Den passar när du har lite mer tid på dig och du vill ge åhörarna en känsla för att det är en form av verksamhetsutveckling att förebygga avfall.

Tidsåtgång 15-20 minuter. Om det finns utrymme så går det utmärkt att låta diskussionerna ta längre tid.

1. Rita upp följande flöde på en white-board:

2. Introducera övningen: ”Ungefär så här går det till hemma hos mig kopplat till att få mat på tallriken. Jag tror att det går ungefär likadant till hemma hos er. Nu påstår jag att det kan hända saker i varje steg som gör att det blir matsvinn, alltså att vi slänger mat som vi skulle ha kunnat äta upp om vi hade agerat annorlunda. Om vi tittar på hela flödet, vad kan det bero på att det blir matsvinn?”

Det brukar inte vara svårt för deltagarna att komma på varför det blir matsvinn. Om det är många i gruppen, fler än 8 personer, eller om deltagarna inte känner varandra så väl, kan det vara bra att låta dem fundera två och två först. Din uppgift är att skriva upp det de säger på tavlan. Försök att koppla det till något av stegen i flödet. Dra streck så att man ser vad som hör ihop med vad.

3. Där du tycker att det passar, fråga ”vad beror det på?” på det som de har sagt. Exempel: Vi köper för mycket mat. Vad beror det på? Extrapriser, köp-tre-betala-för-två, är hungrig när jag handlar... Skriv upp det också!

4. Fråga om de kan se några åtgärder som de ganska enkelt skulle kunna göra för att minska matsvinnet. Detta behöver ni inte nödvändigtvis diskutera i storgrupp, det kan räcka att de får tänka själva i någon minut, eller diskutera två och två.

5. Berätta att det här är ett mycket effektivt sätt att jobba med matsvinn till exempel i ett skolkök eller på ett vårdboende. Personalen där kan också enkelt komma på anledningar till att det blir matsvinn och de kan hitta enkla åtgärder, oftast rutinåtgärder, som minskar matsvinnet. Det går också att jobba på samma sätt med vilket avfall som helst. Här passar det bra med några exempel från power-pointen om minskat matsvinn.

10

Användbar
statistik

I detta avsnitt presenteras statistik som kan användas för att engagera deltagarna och konkretisera vad förebyggande av avfall kan ge för vinster i form av minskat avfall, minskad miljöpåverkan och minskade kostnader. Vi ger också förslag på hur statistiken kan användas.

Statistiken kommer från rapporterna Rapport 2019:19 Klimatpåverkan från avfallsfraktioner, Produkters totala avfall – studie om avfallens fotavtryck och klimatkostnader Rapport 2015:22, Pedagogiska fakta (IVL 2014) samt från insamlade uppgifter från genomförda projekt för att förebygga avfall.

10.1 OSYNLIGT AVFALL

Avfall Sverige har tagit fram fakta om hur mycket avfall det blir från olika produkter, om man inkluderar tillverkningsfasen, till exempel gruvavfall från brytning av metaller. Det är avfall som vi inte ser eller tänker på, det är osynligt när vi köper och använder våra produkter. Ett sätt att illustrera varför det är så smart att förebygga avfall, jämfört med att hantera avfallet när det har uppkommit, är att synliggöra det osynliga avfallet. Att förebygga avfall tar bort både synligt och osynligt avfall.

Exempel på ”osynligt” avfall:

- En bormaskin orsakar 51 kilo avfall
- En bärbar dator 1200 kilo avfall
- En mobiltelefon 86 kilo avfall

Så här kan du använda statistik om osynligt avfall

Exempel 1:

Håll upp er mobiltelefon eller dator och be deltagarna gissa hur mycket avfall det blir från telefonen eller datorn. När de gissat färdigt talar du om fakta och att det inkluderar produktionsprocessen, inklusive gruvavfall. Förklara att om man kan få sina produkter att hålla längre så minskar man både det synliga och osynliga avfallet. Det sparar såväl miljö och råvaruresurser som pengar.

Du kan fylla på med ett klimatexempel:

Tänk dig att du behåller din mobil i tre år istället för bara två. Hur lång tid tror du att du kan lyssna på Spotify för det klimatutsläpp du sparar in genom detta? Svar: 24 timmar om dygnet i över 23 år.

Exempel 2:

Ta med en bormaskin, en dator och en mobiltelefon. Be deltagarna rangordna dem utifrån hur mycket avfall de genererar, inklusive produktionsprocessen. Är ni inte så många kan ni ha en öppen diskussion. Är det fler än 7-8 personer på mötet kan de rösta om ordningen, till exempel genom handuppräckning, där de först får rösta om vilken som ger mest avfall och sen vilken som ger minst. Är det väldigt många på mötet kan man rösta genom en mentimeter-övning, se Involveringsövningar. När ni har rangordnat färdigt ger du rätt svar och berättar hur mycket avfall det blir från respektive produkt. Ha gärna med dig lappar med svaren så att de både kan se och höra svaren, eller skriv svaren i en power-point-bild. Förklara att om man kan få sina produkter att hålla längre så minskar man både det synliga och osynliga avfallet. Det sparar såväl miljö och råvaruresurser som pengar.

10.2 MINSKAD KLIMATPÅVERKAN GENOM ATT FÖREBYGGA AVFALL

Avfall Sverige har också tagit fram fakta om hur mycket klimatpåverkan kan minska genom att förebygga avfall.

Livscykelanalyser har gjorts på ett antal avfallsslag, för att se hur mycket klimatpåverkan som undviks om man minskar avfallsmängderna. Koldioxidbesparingarna illustreras som hur långt man skulle kunna köra med en genomsnittlig bensindriven personbil för motsvarande klimatpåverkan.

Exempel på hur mycket klimatpåverkan minskar om olika avfallsslag förebyggs redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Klimatvinst per avfallsfraktion om avfallsmängderna minskar.

Avfallsfraktion	kg CO ₂ per kg avfall	Motsvarar km bensinbil
Restavfall	2,3	18
Matavfall	2,2	17
Pappersförpackningar	0,5	4
Plastförpackningar	2,2	17
Metallförpackningar	2,2	18
Glasförpackningar	0,8	6
Returpapper	1,1	9
Elavfall	38	305
Kontorspapper	0,4	3
Textil	25	200

Klimatpåverkan från några specifika produkter:

För varje datorskärm vi inte ersätter med en ny sparar vi ca 1 000 kilo koldioxid motsvarande ca 8 000 kilometers körning med bensinbil.

Förebyggande av en mobiltelefon skulle spara ungefär 57 kg koldioxid, vilket motsvarar ungefär 460 km bilkörning.

De största besparingarna vid förebyggande kommer från elektronikavfall, som ger nästan 40 kg koldioxidminskning per kg avfall. Samtidigt finns det en stor variation bland olika elprodukter. De största klimatvinsterna uppstår vid förebyggande av IT-produkter. I tillverkningen av IT-produkter används många sällsynta metaller (exempelvis används ungefär 40-50 olika metaller i mycket små mängder i en mobiltelefon). Dessutom kräver tillverkningen mycket rena processer som kräver mycket energi, ultrarent vatten och kemikalier som ger stora klimatbelastningar. För andra elprodukter (exempelvis kylskåp) är däremot användningsfasen den största klimatboven.

Beräkningarna ovan utgår ifrån att en genomsnittlig, bensindriven personbil påverkar klimatet motsvarande ca 0,125 kg koldioxid per km.

Så här kan du använda statistik om klimatpåverkan

Exempel 1:

Välj ut 2-3 avfallsslag och be deltagarna gissa vilket som ger mest klimatpåverkan per kg avfall, sett ur ett livscykelperspektiv. Be deltagarna rangordna dem utifrån hur stor klimatpåverkan de genererar från vaggan till graven. Är ni inte så många kan ni ha en öppen diskussion. Är det fler än 7-8 personer på mötet kan de rösta om ordningen, till exempel genom handuppräknings, där de först får rösta om vilken som ger mest avfall och sen vilken som ger minst. Är det väldigt många på mötet kan man rösta genom en mentimeter-övning, se Involvementsövningar. När ni har rangordnat färdigt ger du rätt svar och berättar hur stor klimatpåverkan det blir från respektive produkt. Ha gärna med dig lappar med svaren så att de både kan se och höra svaren, eller skriv svaren i en power-point-bild. Förklara att om man kan få sina produkter att hålla längre eller på annat sätt minska mängden produkter eller material som man köper in så minskar man klimatpåverkan.

Exempel 2:

Ta reda på hur mycket avfall som kommunen samlar in för olika avfallsslag. Anta en minskning av några av avfallsslagen med exempelvis 10 procent. Hur mycket skulle klimatpåverkan minska då? Vad blir det omvandlat i kilometer körda mil i en genomsnittlig bensindriven personbil? Vad blir den minskade klimatpåverkan per person i kommunen?

Om du har siffror för den kommunala verksamheten kan du göra på liknande sätt.

10.3 MINSKADE KOSTNADER GENOM ATT FÖREBYGGA AVFALL

Det finns än så länge inte så många siffror på hur mycket pengar som sparas på att förebygga avfall. Ännu sämre är det med siffror som visar effekten i form av sparade pengar per investerad krona. De exempel som presenteras i Tabell 2 är beräkningar av den direkta besparingen. Kostnaderna för insatserna som har gjorts, till exempel inköp av flergångsmaterial och arbetskostnad, för att minska avfallet ingår inte.

Tabell 2. Kostnadsbesparingar i olika verksamheter som en konsekvens av minskade avfallsmängder.

Verksamhet	Uppnådd reduktion (vikt)	Besparing per år
Äldreboendet Sekelbo, Göteborg	Matavfall 23 %	140 000 kr (inköp)
	Restavfall 10 %	3 000 kr (avfallshämtning)
Äldreboendet Kaptensgården, Hässleholm		44 000 kr (inköp)
Äldreboendet Linegården i Lund	Kaffesvinn 35 %	16 000 kr
Förskolan Gropens gård i Göteborg	Restavfall 50 %	30 000 kr (inköp)
	Matavfall 20 %	4 000 kr (avfallshämtning)
Helsingborgs stad	Matsvinn 50 %	1,9 miljoner kr
Sandeklevsskolan i Göteborg	Restavfall 31 %	103 000 kr (inköp)
	Matavfall 42 %	15 000 kr (avfallshämtning)

För några verksamheter finns beräkningar av minskad användning av produkter, men kostnadsbesparingen är inte beräknad. Dessa redovisas i Tabell 3.

Tabell 3. Uppnådd reduktion av användning av olika produkter

Verksamhet	Uppnådd reduktion (antal i procent)
Äldreboendet Varagården, Bjuv	Engångshandskar 12 %
	Tvättlappar 77 %
	Haklappar 58 %
Förskolan Gropens gård, Göteborg	Tossor till skor 100 %
	Engångsmuggar 100 %
	Engångshandskar 88 %
Skolkök i Eslövs kommun	Engångsdrickor 100 %

För mer information om projekten, se powerpoint och tillhörande manus.

Så här kan du använda statistik om minskade kostnader och minskad användning av produkter

I din genomgång av goda exempel kan du lyfta in siffror på vad motsvarande avfallsminskning skulle innebära för den egna kommunen.

Exempel 1:

Använd exemplen i Tabell 2 och räkna ut vad det skulle innebära om alla era egna äldreboenden, skolor och förskolor skulle lyckas lika bra. Anta att de verksamheter som redovisas kan motsvara en ”typverksamhet”, till exempel ett typ-äldreboende eller en typ-förskola.

Exempel 2:

Ta hjälp av ekonomikontoret för att få fram uppgifter om inköpskostnader för olika produkter som finns i Tabell 3. Dessa uppgifter kan du kombinera med uppgifterna om reduktion i Tabell 3 och räkna ut vad er besparing skulle bli om ni lyckades lika bra som verksamheterna i tabellen.

10.4 FLER TANKEEXEMPEL

Här beskrivs ett par ytterligare exempel för att illustrera effekten av att förebygga avfall. I dessa exempel är det direkta avfallet som avses, det inkluderar inte det ”osynliga” avfallet som uppstår i produktionsprocessen.

Använd muggar av keramik för kaffe eller te i fikarummen istället för engångsmuggar av papp och spara 210 kg avfall per 100 anställda.

(Beräkningsförutsättningar: Användande av en keramikmugg som diskas i diskmaskin istället för två engångsmuggar varje arbetsdag under ett år (220 dagar). Keramikmuggarna har en livslängd på 3 år. Pappmuggarna väger 5 gram och keramikmuggarna väger 250 gram.)

Minska matavfallet med 20 procent per serverad skollunch och spara in 5 portioner per elev och år.

(Beräkningsförutsättningar: Avfallet antas bestå av en genomsnittlig portion mat och minskningen av mat blir 12 gram per elev och dag under ett år med 180 skoldagar. Portionsstorleken är beräknad från folkhälsoguidens rekommendationer om portionsstorlek för köttbullar med potatismos och grönsaker (110 gram köttbullar, 225 gram potatismos och 100–125 gram grönsaker och frukt per lunch).)

Så här kan du använda statistiken

Använd gärna statistiken till exempelvis gissningsövningar, till exempel ”kan ni gissa hur många portioner skolmat vi skulle spara in på ett år om vi minskade matavfallet med 20 procent?” (multiplitera antal elever på skolan eller i kommunen med 5) eller ”hur många kg avfall tror ni att en arbetsplats med 100 anställda kan minska om de använder flergångsmuggar jämfört med engångsmuggar?”. Ni kan också göra antingen-eller-övningar av typen ”tror ni att det blir mer eller mindre än...”

11

**Länkar till filmer,
hemsidor och
annat material**

En del material från Avfall Sverige måste man ha en medlemsinloggning för att komma åt. Om du inte har det, hör av dig till kommunens avfallsenhet. Alla kommuner i Sverige är medlemmar i Avfall Sverige.

11.1 FILMER

Avfall Sverige - 10 sätt att minska ditt avfall
<https://www.avfallsverige.se/medlemssida/kampanjmaterial/10-satt-att-minska-ditt-avfall/>

Avfall Sverige - Osynligt avfall
<https://www.avfallsverige.se/medlemssida/osynligt-avfall/>

Avfall Sverige – Miljönär-metoden
<https://www.avfallsverige.se/medlemssida/kampanjmaterial/miljonar-metoden/>

Västra Götaland – Räkna till 10
https://www.youtube.com/watch?v=_VodMNGocLc

Lunds Tekniska Högskola – Fem snabba tips på att minska sitt avfall och sitt klimatavtryck
<https://www.youtube.com/watch?v=I4aBgyDBf7Y>

Göteborgs Stad – Göteborgsmodellen för minskat matsvinn
<https://www.youtube.com/watch?v=bGWcPZqJXN4>

Göteborgs Stad – Göteborgs Stads arbete med att minska avfallet
<https://play.goteborg.se/goteborgs-stads-arbete-med-att-minska-avfallet>

Foodmonki – Om matsvinn
<https://www.youtube.com/watch?v=hD5i1wFo8KU>

Konsumentföreningen i Stockholm – Matsvinn
<https://www.youtube.com/watch?v=T4X17Ko9mh8>

Uppsala m.fl. – Jakten på plasten
https://www.youtube.com/watch?v=fcw510lgXMw&feature=emb_logo

Chris Jordan – Film om fåglar som får i sig plast och dör
<http://www.chrisjordan.com/gallery/midway-film/#trailer>

COOP – Knasiga grönsaker
<https://www.youtube.com/watch?v=g52FfNfTJkc>

NSR – Länge leve prylen, flera filmer
https://www.youtube.com/channel/UCbnmj1fRgru9IBIPwc_8oJQ/videos

Falu kommun – Återbruk, ”snuskbesticken”
<https://www.youtube.com/watch?v=PJdxg9S4sFo>

Falu kommun – Återbruk, ”äckelhandduken”
https://www.youtube.com/watch?v=fPwZVLE_mis

Falu kommun – Om att plastbanta
<https://www.youtube.com/watch?v=jUCB1g3PaXo>

Forum för miljösmart konsumtion, inspirationsfilm – Vi klarade klimatkrisen!
https://www.youtube.com/watch?v=ILu_qRdooyA&feature=emb_logo

Rymdstyrelsen – Om varför det är så svårt att minska avfall
<https://www.youtube.com/watch?v=h5sBIJ7Qu8k>

Vaggeryds kommun, om matsvinn, svinniska
<https://www.vaggeryd.se/bygga-bo-och-miljo/miljo-och-klimat/minska-matsvinnet/svinniska.html>

Nature is speaking, med Julia Roberts som speaker
<https://www.youtube.com/watch?v=WmVLcj-XKnM>

11.2 TIPS OCH ANNAT

Avfall Sverige - samlad info om pedagogiska fakta

[https://www.avfallsverige.se/medlemsida/
kampanjmaterial/pedagogiska-fakta/](https://www.avfallsverige.se/medlemsida/kampanjmaterial/pedagogiska-fakta/)

Avfall Sverige – Sopor.nu

[https://www.sopor.nu/minska-ditt-avfall/
inspiration/tips-fraan-andra/](https://www.sopor.nu/minska-ditt-avfall/inspiration/tips-fraan-andra/)

Avfall Sveriges rapporter

Rapporter | Avfall Sverige

Uppsala kommun – Utbildning om plast

[http://plast.test.phosdev.se/vattenfall-sv/story_
html5.html](http://plast.test.phosdev.se/vattenfall-sv/story_html5.html)

Göteborgs Stad – vägledning, checklistor m.m.

Förebygg avfall i Göteborgs Stad - Företagare -
Göteborgs Stad (goteborg.se)

Livsmedelsverket – handbok för minskat matsvinn

[www.livsmedelsverket.se/bestall-ladda-ner-
material/sok-publikationer/material/handbok-for-
minskat-matsvinn-for-verksamheter-inom-var-
skola-och-omsorg](http://www.livsmedelsverket.se/bestall-ladda-ner-material/sok-publikationer/material/handbok-for-minskat-matsvinn-for-verksamheter-inom-var-dskola-och-omsorg)

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunen och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige Utveckling 2021:14

ISSN 1103-4092

©Avfall Sverige AB

Adress Baltzarsgatan 25, 211 36 Malmö
Telefon 040-35 66 00
E-post info@avfallsverige.se
Hemsida www.avfallsverige.se